

Vides zinātne, izglītība un izglītība ilgtspējīgai attīstībai

Publicēts: 26.03.2020.

Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija sadarbībā ar citām valsts pārvaldes institūcijām, starptautiskajām organizācijām, kā arī akadēmisko sektoru un nevalstiskajām organizācijām veicina vides zinātnes un izglītības, izglītības ilgtspējīgai attīstībai pilnveidošanu realizējot [Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030](#) (sadaļa – Ilgtspējīga dzīvesveida veicināšana), Vides politikas pamatnostādnes 2014. – 2020. gadam, kā arī iestrādājot normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektos vides izglītības un zinātnes prioritātes un atbalstot šīs prioritātes citu institūciju un organizāciju veiktajās iestrādēs.

Kas ir vides izglītības un zinātnes sfēra un kāpēc tā ir svarīga?

Pasaules dabas resursu pašreizējā ekspluatācija nav ilgtspējīga. Sabiedrības labklājības pilnveidošana ir jāveido saskaņā ar vides saglabāšanu un aizsardzību. Jaunā vides paradigma atspoguļo patērētāju sabiedrības izraisītās vides degradācijas un klimata pārmaiņu negatīvās sekas mūsdienu pasaulē un aicina stiprināt zinātnes un izglītības sfēru, valsts pārvaldes, akadēmiskā, privātā un sabiedrības sektoru sadarbību ilgtspējīgās attīstības veicināšanā kā vietējā tā arī globālajā līmenī.

Latvijā, kā arī līdzīgi daudzviet citur pasaulē augšminētā zinātnes un izglītības sfēra tiek definēta sekojoši:

- Vides zinātne – zinātnes nozare, kas pēta vides sastāvdaļu savstarpējo mijiedarbību un to mijiedarbību ar cilvēka veidoto vidi, kā arī cilvēka saimnieciskās darbības ietekmi uz vidi un tās sastāvdaļām.
- Vides izglītība – izglītība, kuras ietvaros tiek iegūtas zināšanas un izpratne par vidi un vides aizsardzības problēmām, izkoptas vides aizsardzības problēmu risināšanai nepieciešamās prasmes un iemaņas, kā arī attīstīta atbildīga attieksme un motivācija pamatotu lēmumu pieņemšanai.
- Izglītība ilgtspējīgai attīstībai – izglītība, kura sekmē katra indivīda iespējas apgūt zināšanas, vērtības un prasmes, kas nepieciešamas līdzdalībai lēmumu pieņemšanā par individuālām vai kolektīvām darbībām vietējā un pasaules līmenī, lai uzlabotu dzīves kvalitāti patlaban, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzībām.

[Vides aizsardzības likums](#), 1. pants, VIII nodaļa

Ieguldījumu vides izglītības un zinātnes, izglītības ilgtspējīgai attīstībai veicināšanā sniedz [Latvijas Vides aizsardzības fonds](#), finansiāli atbalstot konkursā akceptētos jomas projektus.

Augstu vērtējama ir [Vides zinātnes un izglītības padomes](#) darbība vides zinātnes un izglītības procesu attīstībā valstī, izstrādājot priekšlikumus ar jomu saistītajiem normatīvo aktu un politikas plānošanas dokumentu projektiem, valsts pētījumu programmām, pilnveidojot vides zinātnes studiju un pētniecības jomu, organizējot starptautiskas tematiskas konferences un popularizējot vides zinātnei valstī.

VARAM veicina un atbalsta vairākas starptautiskas aktivitātes vides izglītības un zinātnes, izglītības ilgtspējīgai attīstībai jomā:

- ANO Stratēģija “Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” ir izstrādāta ANO Ekonomiskās Komisijas Eiropai (EKE) (UNECE) ietvaros un pieņemta Viļņā, 2005. gada 17. – 18. martā. Stratēģija tika izstrādāta līdzdalības procesā iesaistoties valdībām, izglītības institūcijām, NVO un citiem ANO EKE reģiona dalībniekiem, kā arī starptautiskajām organizācijām. Stratēģijas mērķis ir veicināt ANO EKE dalībvalstis ieviest šo stratēģiju formālās izglītības sistēmās kopumā, kā arī attiecīgajos mācību priekšmetos,

neformālajā izglītībā un brīvajā izglītībā. Stratēģija nodrošinās ar zināšanām un prasmi, padarot cilvēkus kompetentākus un pārliecinošākus, kā arī palielinās iespējas darboties veselības un harmoniskas, ar dabu saskanīgas dzīves labā, sociālo vērtību, dzimumu līdztiesības un kultūras daudzveidības jomā. Informācija par [Stratēģijas procesiem](#) un [Stratēģijas teksta tulkojums](#) latviešu valodā.

- Nozīmīgs posms stratēģijas īstenošanai pasaulē bija UNESCO Dekāde Izglītība ilgtspējīgai attīstībai (2005 – 2014). Dekādes galvenais mērķis integrēt ilgtspējīgās attīstības principus, vērtības un praksi visos izglītības un apmācības aspektos. Šie izglītības pasākumi veicināja izmaiņas rīcībā un attieksmē, kas veido ilgtspējīgu nākotni ar tai raksturīgo vides integritāti, ekonomikas dzīvotspēju, kā arī harmonisku sabiedrību mūsdienās un nākotnes paaudzēm. UNESO sekmīgi turpina virzīt šajā Dekādē pilnveidotos procesus arī turpmāk. Informācija par UNESCO darbību Izglītības ilgtspējīgai attīstībai jomā un augšminēto Dekādi ir pieejama [šeit](#). Latvijā procesu koordinēšanai ir izveidota UNESCO LNK, IZM un VARAM darba grupa.
- Nozīmīgu ieguldījumu vides izglītības, izglītības ilgtspējīgai attīstībai jomā Latvijā sniedz NVO sektors, kur viena no šobrīd sabiedrībā populārākajām ir Ekoskolu – *Zaļo karogu* programmas darbība.

VARAM augstu vērtē daudzu biedrību un nodibinājumu darbu vides izglītības un apziņas pilnveidošanā valstī.

<https://www.varam.gov.lv/lv/vides-zinatne-izglitiba-un-izglitiba-ilgtspejigai-attistibai>